

Celali Etkisi

Kayhan Orbay, Ramazan Pantık, Süleyman Polat

Celali isyanları, geç 16. Yüzyıldan neredeyse 17. Yüzyıl sonlarına kadar olan dönemi karakterize eden bir dizi kitlesel isyanlardı. Tarihçiler, dönemin birçok iktisadi, mali, ticari, demografik, sosyal ve siyasi gelişmelerini Celali isyanları ile ilişkilendirdiler. Ancak, Celali isyanlarının bu dönem içinde doğrudan ve dolaylı, birincil ve ikincil etkilerinin yanında, dönemin ötesine geçen, izini bıraktığı veya süregiden ardıl etkileri de vardı. İsyânların çok geniş araştırma sahalrına sirayet eden tüm bu etkilerini tespit ederek mümkün mertebe diğer olay ve gelişmelerin etkilerinden ayrıştırarak ele almak ve Celali isyanlarının etkilerini daha net tartışabilmek amacıyla tanımlanan bir “Celali Etkisi” terimi çerçevesinde tartışma sorusu ortaya koymak Osmanlı tarihinin farklı çalışma sahalarında araştırmaları yönlendirebilecek ve teşvik edecektir. Bu panelde ilk tebliğ, “Celali İsyânlarının Ekonomik Etkisine Farklı Bir Bakış: İsyânların Celali Seferlerinin Finansmanına Tesiri” başlığı altında Celali isyanlarının askeri ve mali sahadaki etkilerini Kuyucu Murad Paşa ve Ferhad Paşa’nın Celaliler üzerine düzenlediği seferler üzerinden tartışmakta ve Celali etkisinin bir diğer ekonomik boyutunu ortaya koymaktadır. Üçüncü tebliğ, “17. Yüzyılda Orta Anadoluda Celali Yıkımı Sonrası Şenlendirilen Bir İlçe: İncesu’nun Vakıf ve Temlik İş Birliğiyle Kuruluşu ve İskanı” başlığında bu kez Celali isyanlarının ardıl etkileri tartışılmaktadır. Bu tebliğde, İncesu kasabasını yeşerten Merzifonlu Kara Mustafa Paşa vakfı örneği ele alınarak isyanlar sonrası terk edilen bölgelerde, Celali etkisini gidermek üzere imar, iskan ve şenlendirme amacıyla devlet ve vakıf işbirliği incelenmektedir. Panel bir de tartışma kısmı içermektedir.